

THE

Gökçe

Fine PRINT

Ekim 2018

73

SOSYAL MEDYA GÖRÜNDÜĞÜ KADAR MASUM MU?

29 EKİM CUMHURİYET BAYRAMIMIZ KUTLU OLSUN!

Tüm hakları saklıdır

SOSYAL MEDYA GÖRÜNDÜĞÜ KADAR MASUM MU?

Sosyal medya, günümüz dünyasında insanların ayrılmaz birer parçası haline gelmiş durumda. We Are Social ve Hootsuite tarafından yayınlanan “Digital in 2017 Global Overview” raporuna göre 2016 yılında internet kullanıcıları 2015 yılına kıyasla %10 büyüyerek 354 milyon, aktif sosyal medya kullanıcıları %21 büyümeye ile 482 milyon arttı. (Kaynakça: <https://wearesocial.com/special-reports/digital-in-2017-global-overview>, <https://hootsuite.com/de/newsroom/press-releases/digital-in-2017-report>)

Rakamlar artarken, internetin ve özellikle sosyal medyanın iletişimi bu denli hızlı ve kolay hale getirmiş olması; her gelişmenin dezavantajları beraberinde getirdiği düşünülürse uyumsuzlukları ve ihlalleri de doğası gereği çoğalttı.

Uyandıktan sonra güne dahi başlamadan kullandığımız Instagram, Twitter, Facebook gibi platformlar aynı zamanda kullanıcıların her birini birer içerik üreticisi haline getirmiş durumda. Milyonlarca kullanıcı tarafından fotoğraf, müzik, kitap, söz gibi birçok paylaşım bu platformlar aracılığıyla saniyeler içerisinde yapılmakta. Peki retweet alma hevesiyle atılan bir “tweet”in, beğeni alma isteğiyle paylaşılan bir fotoğrafın her zaman görüldüğü kadar masum olmadığının bilincinde miyiz? İşte tam bu noktada paylaşılan içeriklerin hukuki olarak tanımlanması ve sosyal medya üzerinde gerçekleşen telif hakkı ihlallerinin nasıl gerçekleşeceğinin açıklanması gerekir.

Basit bir tanımla telif hakkı, bir fikir ve emek ürünü olan eser üzerinde sahibinin hukuksal zeminde sahip olduğu haktır. Eser ise, 5846 numaralı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu (FSEK) uyarınca; sahibinin hususiyetini taşıyan ve ilim ve edebiyat, musiki, güzel sanatlar veya sinema eserleri olarak sayılan her nevi fikir ve sanat mahsulleri olarak tanımlanmıştır. Fotoğraflar, heykeller, karikatürler, şiirler, hikayeler, romanlar eserlere örnek olarak verilebilir. Eserler, eser sahibinin yaratımı ardından hukuken de meydana gelmiş olur (ipso jure). Başka deyişle, bir yaratım, eser tanımının gerekliliklerini sağlıyorsa, o yaratımın eser sayılması için herhangi bir tescil veya kayda gerek olmaksızın korunmaya başlar. Bu sebeple de “telif hakkı ihlalleri” bu denli tartışılır olmuştur.

Kendimizin çekmediği ve internette herhangi bir yerde karşımıza çıkan bir görseli Instagram’da ya da Facebook’ta paylaştığımızı düşünelim. Bu durum aslında sosyal medyada karşılaşılan fikri hak ihlalinin var olup olmadığının tartışıldığı en tipik durumlardan biri. Bu gibi durumlar detaylıca değerlendirildiğinde ise çoğu zaman bir fikri hak ihlaliyle karşılaşılıyor.

Bir kullanıcının gerçekleştirdiği paylaşımında bir fikri hak ihlali bulunup bulunmadığının tespiti ise doğrudan bir hukuki değerlendirme gerektirir. Burada öncelikle kullanıcının gerçekleştirdiği paylaşımında yer alan görsel ve/veya işitsel öğenin birebir şekilde kopyalandığı ya da birebir olmasa da büyük oranda alıntı yapıldığı içeriğin FSEK anlamında

bir “eser” niteliği taşıyıp taşımadığı tespit edilmelidir. Bu kapsamda eğer içeriğin oluşturulmasında kişinin günlük standart olarak meydana getirilen “şeyler”i aşan, gerçekten özgünlüğünü yansıtabildiği ve onun hususiyetini taşıyan bir durum varsa, ek olarak içerik FSEK’te belirtilen eser kategorilerinden herhangi birinin içinde değerlendirilebiliyorsa bu durumda yüksek ihtimalle bu içerik bir “eser”dir. Kural bu olmakla birlikte, somut durumlarda bu değerlendirmenin sistematiği değişiklik gösterebilir.

Burada kullanılan “eser” ifadesi bir şaheseri ifade etmemekte, sadece kişilerin sıradan üretimlerini aşan bir üretim sonucu meydana getirilen şeyi ifade etmektedir. Bu sebeple fotoğrafçı olmayan bir sosyal medya kullanıcısının açısı ile kadrajını ayarlayarak çektiği, sıradan fotoğraflardan farklılık gösteren bir fotoğraf da eser olarak nitelendirilebilir ve FSEK korumasından yararlanabilir. Bu tarz ihlallerinin sosyal medya üzerinde çokça meydana gelmesindeki etkenlerden biri de sosyal medyada içeriklerin kullanıcılar tarafından sınırsız bir şekilde paylaşılabilmesidir. Ayrıca sosyal medyada, internetin doğası gereği, içerikler paylaşılmadan önce telif hakkı ihlalleri ile ilgili herhangi bir denetim yapılamamaktadır. Dolayısıyla sosyal medyada içerik paylaşan herkesin, potansiyel bir telif hakkı ihlali sorumlusu olduğunu söyleyebiliriz.

Bu İçerikte Fikri Hak İhlali Var mı?

Yukarıda belirttiğimiz gibi, bir fikri hak ihlalinin olup olmadığının değerlendirilmesinde ilk aşama, ihlal edildiği iddia edilen içeriğin “eser” olup olmadığının tespitidir. Eğer içerik eser niteliğini taşıyorsa bir sonraki adım bir ihlalin olup olmadığını tespit etmektir.

FSEK kapsamında kural olarak bir eserin herhangi bir mecrada herhangi bir şekilde paylaşılması için eser sahibinin yazılı izni gerekmektedir. Kural bu olmakla birlikte haber içerikleri, eğitim ve öğretim ya da bilimsel çalışmalar gibi hususlarda bu kuralın belirli istisnaları da bulunur. Yine, eserin paylaşılabilmesi ya da herhangi bir şekilde kullanılabilmesi için eser sahibinden izin alınmış olursa dahi, kural olarak bu eser paylaşılırken eser sahibinin adına da yer verilmelidir. Dolayısıyla bir kişinin başka birinin içeriğini izinsiz şekilde kendi sosyal medya hesaplarında, o içeriği kendinin ürettiği bir içerikmiş gibi paylaşması durumunda sadece tek bir hak ihlali bulunmamakta, hukuken birbirine temas eden pek çok hak ihlali bulunmaktadır.

İhlalden Kim Sorumlu?

Öncelikle belirtmeli ki 5651 sayılı Kanun ve FSEK uyarınca, sosyal medyada gerçekleştirilen bir fikri hak ihlali varsa, bu ihlalin sorumlusu hukuken o sosyal medya hesabının kullanıcısı başka deyişle sahibidir. Çünkü, her ne kadar bu içerikler dijital bir mecrada bir internet sitesinde veya uygulamada paylaşıyorsa da, burada ilgili uygulama veya internet sitesi sadece kullanıcılarına kendi hesaplarını oluşturmaları ve bu hesaplar altında paylaşım yapmaları gibi amaçlara hizmet eder. Bu sebeple bu platformlar hukuken kural olarak yer sağlayıcılık sıfatına sahip olur. İlgili sosyal medya hesaplarındaki hukuka aykırılıklardan ise

kural olarak doğrudan hesap sahibi sorumlu olur. Bu genel doğrultudan bakılınca, sosyal medya hesaplarındaki fikri hak ihlallerinden de, ihlali içeren içeriği paylaşan hesap sahibi sorumlu olmaktadır.

Burada kişinin sosyal medya hesaplarından üçüncü kişilerin paylaşım yapıyor olması da genellikle kabul edilebilir bir savunma olmamaktadır. Eğer kişinin böyle bir iddiası bulunuyorsa bunu bir şekilde ispatlayabilmesi ve bu ihlale kendi özensizliği ile sebebiyet vermediğini de söyleyebilmesi gerekir.

Sosyal Medya Platformlarının Kendi Kuralları

Sosyal medya platformları da hukuk kuralları yanında kendi kullanıcı sözleşmelerinde fikri hak ihlallerine ilişkin yürüttükleri prosedürleri açıklamakta. Bunun sebebi fikri hak ihlallerinin önüne geçilemeyecek derecede artmış olması. Çoğu yurtdışı merkezli bu şirketler kullanıcı sözleşmelerinde genel olarak Dijital Milenyum Telif Yasası'nı (DMCA) uygulayacaklarını belirtmekte. Bu telif yasası uyarınca yerel ülke kanunlarına bakılmaksızın hak ihlalinin tespiti sağlanırsa, telif hakkı ihlaline sebebiyet veren içerik kaldırılabilen, erişime devre dışı bırakılabilir aynı şekilde kullanıcı hesapları da kapatılıp, erişime engellenebilmekte. Ayrıca ihlalleri önlemek adına birden fazla ihlal bildiri alan kullanıcıların hesaplarını askıya almak gibi yaptırımlar da uygulanabiliyor.

Bunlar yanında, sosyal medyada yapılan ihlalleri azaltmak adına platformların içerik paylaşan hak sahiplerini dijital lisanslama yapma konusunda teşvik ettiği de gözlemlenmekte. Dijital lisanslama konusunda kar amacı gütmeyen bir organizasyon olan ve "her hakkı saklı" değil de "bazı hakları saklı" sloganı ile yola çıkan Creative Commons (CC) öne çıkmakta. Örneğin Youtube'da video paylaşırken yükleme adımlarında CC Lisanslarından birini seçerek, kullanım koşullarını CC lisans ikonları aracılığıyla belirtebilirsiniz. Bu şekilde telif hakkı sahibi belirli ölçülerde ve şartlarda eserinin kullanılmasına ve düzenlenmesine izin vermiş olur ve tüm Youtube topluluğuna ayrıca eser sahibinden izin almaksızın eserden faydalanma imkanı tanınmış olur.

Görüldüğü üzere, ihlal meydana gelmeden önce ihlali önleyici mekanizmalar bulunmasa dahi sosyal medya platformları ihlalin meydana gelmesinden sonraki süreçlerde bu ihlalleri sonlandırmak adına son dönemlerde kendilerini çok geliştirmiştir.

İhlale Karşı Atılabilecek Adımlar

Sosyal medya platformlarının kendi kullanıcı sözleşmeleri yanında hukuk kurallarının da dikkate alınması gerekir. Türk hukukunda böyle fikri hak ihlallerinde, hak sahibinin başvurabileceği belirli yollar bulunuyor. Öncelikle burada bir "hak ihlali" bulunduğu için FSEK kapsamında tazminat talep edilmesi her zaman gündeme gelecek yaptırımlardan biri. Bu yaptırımın uygulanabilmesi için ise, hak sahibinin dava yoluna başvurması ve ilgili mahkemenin ihlalin varlığına ve tazminata hükmetmesi gerekli.

Bunun yanında, ihlallerin dijital mecralarda gerçekleşmesi sebebiyle "uyar-kaldır" prensibi de gündeme gelir. Somut olaylara göre uyarının gönderileceği kişi belirli durumlarda içeriği paylaşan kişi ya da içeriğin yayınlandığı sosyal medya platformu olabilir. Yine, 5651 sayılı Kanun'da belirtilen bazı durumlar da sulh ceza hakimliği vasıtasıyla da içeriğe erişimin engellenmesine hükmedilmektedir. Bu sebeple, somut durumda var olan hususlar detaylıca değerlendirilmeli ve ihlale uygun hukuki yöntemlere başvurulmalıdır.

Teori değil. Cevap.

Gökçe Avukatlık Ortaklığı

Editörler:

Assoc. Prof. Dr. Ali Paslı
ali.pasli@gokce.av.tr

Yağmur Yollu
yagmur.yollu@gokce.av.tr

Elif Aksöz
elif.aksoz@gokce.av.tr

Ahmet Başaran
ahmet.basaran@gokce.av.tr

Hakkımızda

Gökçe Avukatlık Ortaklığı birleşme ve devralma, iş ortaklığı, özel sermaye ve ortak girişim işlemleri, bankacılık ve finans, sermaye piyasaları, sigortacılık, teknoloji, medya, telekom ve internet, e-ticaret, veri koruma, fikri mülkiyet, regülasyon, ticari alacak takipleri, gayrimenkul ve ticari dava alanlarını içeren geniş bir yelpazede hukuki hizmetler sunan İstanbul'da bulunan bir hukuk bürosudur. Hukuki personel ve uzmanlığımız hakkında daha fazla bilgi için www.gokce.av.tr adresinden web sitemizi ziyaret edebilirsiniz.

Lütfen bizimle iletişime geçin

contact@gokce.av.tr

0 212 352 88 33

The Fine Print yalnızca genel bilgilendirme amacıyla hazırlanıp yayınlanmakta olup hukuki tavsiye içermemekte ya da avukat-müvekkil ilişkisi oluşturmamaktadır. Daha fazla bilgi almak istiyorsanız lütfen Gökçe Avukatlık Ortaklığı ile irtibata geçiniz. The Fine Print'de yer alan hiçbir içerik Gökçe Avukatlık Ortaklığı'nın yazılı izni olmaksızın çoğaltılamaz ya da uygun bir şekilde kaynak olarak gösterilmeksizin yayınlanamaz. İçeriğin doğruluğunu sağlamak için gereken tüm çaba gösterilmiş olmasına rağmen, Gökçe Avukatlık Ortaklığı içeriğin doğruluğunu garanti etmemektedir ve burada yer alan bilgilerdeki herhangi bir hata veya söz konusu bilgilere güvenilmiş olması dolayısıyla sorumlu tutulamaz. The Fine Print Gökçe Avukatlık Ortaklığı müvekkileri için hazırlanmıştır ve büronun müvekkileri dışındaki dolaşım olasılığı reklam olarak yorumlanamaz.

Daha fazla bilgi için, contact@gokce.av.tr adresinden iletişime geçebilirsiniz.